

WYTYCZNE DO PLANOWANIA ŁOWIECKIEGO NA SEZON 2024/2025

ZWIERZYNA GRUBA

Zarządzanie liczebnością dużych jeleniowatych odbywa się na poziomie rejonu hodowlanego

JELEŃ SZLACHETNY

Struktura płci – W rejonie hodowlanym o optymalnym zagęszczeniu gatunku, powinna cechować się ona proporcją samców do samic zbliżoną do układu 1:1 (1:0,8 – 1:1,2). W populacjach zwierzyny płowej odznaczających się niskim zagęszczeniem lub dużą presją drapieżników wskazany jest wyższy udział samic – do 2 na 1 samca.

Zagęszczenie – Minimalne zagęszczenie dopuszczające eksploatację populacji określa się na poziomie powyżej 5 osobników na 1000 ha powierzchni leśnej.

Przyrost młodych przed rozpoczęciem sezonu polowań - należy ustalić na poziomie od 20 do 60 % stanu łań w marcu*.

Uwaga! Dla RH Bory Tucholskie Centralne, Wschodnie, Krajeński - przyrost należy ustalić na poziomie od 20 do 40 % stanu łań w marcu.

*Obliczanie: Liczebność samic w marcu (dorosłe + 1/2 młodych w inwentaryzacji)

Planowana wielkość i struktura pozyskania

Wielkość pozyskania powinna być uzależniona od aktualnego zagęszczenia, przyrostu zrealizowanego, możliwości siedliskowych i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych (stanów docelowych). W ustabilizowanych populacjach odstrzał winien być równy przyrostowi. Odstrzał powyżej przyrostu prowadzi do redukcji stanu ilościowego populacji, a co za tym idzie nie powinien być prowadzony ciągle. Jeżeli populacja przewyższa stany docelowe zapisane w wieloletnich łowieckich planach hodowlanych, należy zaplanować odstrzał większy niż założony roczny przyrost populacji. Jeżeli stan docelowy jest natomiast większy niż stan faktyczny, należy zaplanować pozyskanie o kilka procent niższe niż planowany przyrost zrealizowany (np. w przypadku 50% przyrostu zrealizowanego - odstrzał ok. 40%).

Odstrzał w grupach płciowo-wiekowych:

- byki 30 - 50 %,
- łanie 30 - 40 %,
- cielęta 10 - 20 %.

Odstrzał byków w grupach:

- Selekcyjne: ok. 80%
- Łowne: ok 20%

Uwaga! RH Nr 8 „Pałucki”:

byki – do 20 %,

łanie - 40 do 50%, cielęta – minimum 30 %.

DANIEL

Docelowo w obwodach, w których określono jego stan docelowy. Planując pozyskanie, należy kierować się następującymi wskaźnikami:

Struktura płci – W rejonie hodowlanym o optymalnym zagęszczeniu gatunku powinna cechować się proporcją samców do samic zbliżoną do układu 1:1 (1:08 – 1:1,2).

Zagęszczenie – Minimalne zagęszczenie dopuszczające eksploatację populacji określa się na poziomie powyżej 5 osobników na 1000 ha powierzchni ogólnej, o ile jego obecność jest akceptowana w rejonie hodowlanym - gatunek obcy.

Przyrost młodych przed rozpoczęciem sezonu polowań - należy ustalić na poziomie od 20 do 60 % stanu łań w marcu*.

Uwaga! Dla RH Bory Tucholskie Centralne, Wschodnie, Krajeński - przyrost należy ustalić na poziomie od 20 do 40 % stanu łań w marcu.

*Obliczanie: Liczebność samic w marcu (dorosłe +1/2 młodych w inwentaryzacji)

Planowana wielkość i struktura pozyskania:

Wielkość pozyskania powinna być uzależniona od aktualnego zagęszczenia, przyrostu zrealizowanego, możliwości siedliskowych, wpływu na dużych drapieżników (wilków) oraz wieloletnich łowieckich planów hodowlanych. Planując pozyskanie należy dążyć do osiągnięcia stanów docelowych.

Odstrzał w grupach płciowo-wiekowych:

- byki 30 - 50 %,

- łanie 30 - 40 %,

- cielęta 10 – 20 %.

Odstrzał byków w grupach:

Selekcyjne: ok. 80%

Łowne: ok 20%

Uwaga! RH Nr 8 „Pałucki”:

byki – do 20 %,

łanie - 40 do 50%, cielęta – minimum 30 %.

SARNA

Inwentaryzacja i planowanie łowieckie w odniesieniu do tego gatunku muszą być szczególnie staranne, ze względu na presję drapieżników, w tym w części obwodów – wilka i rysia.

Struktura płci – W rejonie hodowlanym o optymalnym zagęszczeniu gatunku powinna cechować się proporcją samców do samic zbliżoną do układu 1:1 (1:08 – 1:1,2). W populacjach zwierzyny płowej odznaczających się niskim zagęszczeniem lub dużą presją drapieżników wskazany jest wyższy udział samic – do 2 na 1 samca.

Zagęszczenie – Minimalne zagęszczenie dopuszczające eksploatację populacji określa się na poziomie powyżej 1,5 osobnika na 100 ha powierzchni ogólnej obwodu łowieckiego.

Przyrost młodych przed rozpoczęciem sezonu polowań – od 20 do 60 % wiosennego stanu kóz* (w obwodach leśnych, w których bytuje wilk nie więcej niż 30 % stanu populacji). Ostateczną wysokość wskaźnika należy uzależnić od warunków atmosferycznych w końcu sezonu, liczby stwierdzonych upadków oraz obecności i presji dużych drapieżników: wilka i rysia.

Uwaga! Dla RH Bory Tucholskie Centralne, Wschodnie, Krajeński - przyrost należy ustalić na poziomie od 20 do 40 % stanu kóz w marcu.

*Obliczanie: Liczebność samic w marcu (doroste +1/2 młodych w inwentaryzacji)

Planowana wielkość i struktura pozyskania:

Planując odstrzał - podobnie jak w przypadku jelenia i daniela - należy go odnieść do docelowej liczebności populacji zapisanej w WŁPH, przy uwzględnieniu aktualnego zagęszczenia oraz innych czynników pozałowieckich mających wpływ na stan populacji.

Odstrzał w grupach płciowo-wiekowych:

- kozły 30 - 50 %,
- kozy 30 - 40 %,
- koźlęta 10 – 20 %.

Odstrzał kozłów w grupach:

Selekcyjne: min. 70%
Łowne: do 30% (dopełnienie do 100%)

Uwaga! dla RH Nr 8 „Pałucki”

Kozły – do 20 %,

kozy - 40 do 50%, koźlęta – minimum 30 %.

MUFLON

Struktura płci – powinna cechować się proporcją samców do samic zbliżoną do układu 1:1.

Zagęszczenie – minimalne zagęszczenie dopuszczające eksploatację populacji określa się na poziomie powyżej 5 osobników na 1000 ha powierzchni ogólnej obwodu łowieckiego, o ile jego obecność jest akceptowana w rejonie hodowlanym – gatunek obcy.

Przyrost młodych przed rozpoczęciem sezonu polowań – od 30% do 60% wiosennego stanu owiec*.

*Obliczanie: Liczebność samic w marcu (dorosłe + 1/2 młodych w inwentaryzacji)

Planowana wielkość i struktura pozyskania:

Planując pozyskanie należy dążyć do osiągnięcia stanów docelowych określonych w WŁPH. Wielkość pozyskania powinna być uzależniona od aktualnego zagęszczenia oraz bezpośredniego wpływu dużych drapieżników (wilków) na populację.

Odstrzał w grupach płciowo-wiekowych:

- tryki 30 - 40 %,

- owce 40 - 50 %,

- jagnięta 10 – 30 %.

Odstrzał tryków w grupach:

Selekcyjne: min. 70%

Łowne: do 30%

DZIK

Przyrost u dzika planujemy w wysokości do 150% stanu wiosennego obu płci.

Planowany odstrzał minimalny musi uwzględniać przyjęty poziom przyrostu oraz zakładać doprowadzenie i utrzymanie liczebności populacji dzika na poziomie 1 osobnika na 1000 ha obwodu łowieckiego. Realizując pozyskanie należy promować odstrzał warchlaków.

UWAGA

1. *Przestrzeganie poziomu odstrzału samców zwierzyny płowej w ramach odstrzału strukturalnego (w grupach płciowo-wiekowych) musi być zgodne z zatwierdzonym Rocznym Planem Łowieckim. Będzie to też miało zasadniczy wpływ na uzgodnienia z PZŁ i zatwierdzenie przez Nadleśniczych ostatecznej wersji RPŁ.*

2. *W rejonach hodowlanych, w których występuje duża presja wilków na populacje jeleniowatych należy ograniczyć odstrzał młodzięży (cieląt i kozłąt) do minimum.*
3. *Planując odstrzał jeleni w obwodach polnych należy wziąć pod uwagę wielkość i możliwości pozyskania jeleni w sąsiadujących z nimi obwodami leśnymi.*
4. *Rekomendowane są spotkania Koordynatorów RH z Nadleśniczymi wchodzącymi w skład rejonów oraz Nadleśniczych z dzierżawcami i zarządcami obwodów łowieckich przez ostatecznym przedłożeniem RPŁ do zatwierdzenia w celu omówienia wytycznych do planowania na danym terenie oraz określenia rozmiaru odstrzału w poszczególnych obwodach łowieckich.*
5. *Jelenie byki w 2 roku życia pozyskane w okresie od dnia 1 czerwca do 20 sierpnia nie podlegają ocenie prawidłowości odstrzału, wystarczy okazanie wydrukowanego zdjęcia łba w skórze z potwierdzeniem faktu jego odstrzału, które na odwrocie dokonuje łowczy koła lub kierownik obwodu będącego pod zarządem.*
6. *Daniele byki w 2 roku życia pozyskane w okresie od dnia 1 czerwca do 31 sierpnia nie podlegają ocenie prawidłowości odstrzału, wystarczy okazanie wydrukowanego zdjęcia łba w skórze z potwierdzeniem faktu jego odstrzału, które na odwrocie dokonuje łowczy koła lub kierownik obwodu będącego pod zarządem.*

ZWIERZYNA DROBNA

LIS

Lis należy do najczęściej spotykanych drapieżników w naszych łowiskach, a skala rozrostu jego populacji (przyrost lisa wynosi 100-150% wiosennego stanu) bardzo często powoduje występowanie problemu przesylenia łowiska pod względem presji na zwierzynę drobną (terytorium łowieckie lisa zajmuje od 60 do 150 hektarów). Na wzrost populacji lisa wpływa głównie brak naturalnych wrogów. Jedynym wrogiem lisa jest wilk.

Ocenę wczesnowiosennego zagęszczenia lisa najlepiej wykonywać w trakcie liczenia zajęcy metodą liczeń nocnych z użyciem reflektora. Średnie krajowe zagęszczenie tego gatunku wynosi szacunkowo 8,3 osobnika na 1000 ha powierzchni obwodu (docelowe zagęszczenie 1-3 szt./1000 ha).

Ograniczenie populacji lisa, aby mogło być skuteczne, musi być prowadzone na dużych obszarach (np. rejon hodowlany), gdyż w przypadku nawet bardzo poważnej redukcji na małej powierzchni obserwuje się migrację lisów i ich nachodzenie do terenów o

niskim zagęszczeniu. Na lisy myśliwi z uprawnieniami mogą polować od dnia 1 czerwca do dnia 31 marca, a ponadto na terenach obwodów łowieckich, w których występuje głuszec lub cietrzew lub prowadzono w ostatnich 2 latach kalendarzowych zasiedlenia zająca, bażanta lub kuropatwy – przez cały rok. Warto wiedzieć, że prawo łowieckie zezwala również na polowanie na lisy w nocy (w czasie od zachodu do wschodu słońca).

RPŁ przewiduje również możliwość zaplanowania odłowu lisów. Jest to dogodna możliwość usuwania lisa przebywającego w miastach lub terenach wyłączonych z gospodarki łowieckiej.

Ponadto zgodnie z art. 45 ust. 3 ustawy Prawo łowieckie w przypadku szczególnego zagrożenia w prawidłowym funkcjonowaniu obiektów produkcyjnych użyteczności publicznej przez zwierzynę, starosta może wydać decyzję o odłowieniu lub odstrzale redukcyjnym zwierzyny w porozumieniu z Polskim Związkiem Łowieckim w odniesieniu do obszaru niewchodzącego w skład obwodu łowieckiego. Wykonawcami decyzji mogą być wyłącznie osoby uprawnione do wykonywania polowania, a więc przedstawiciele dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego.

Należy mieć na uwadze, że istnieje obowiązek utylizacji tusz lisów. Zgodnie z definicją ustawową posiadaczem odpadów lub ich wytwórcą jest osoba fizyczna, prawna, lub jednostka organizacyjna władająca powstałymi odpadami. Zgodnie z cytowaną zasadą, wytwórcą odpadów powstałych na skutek zgodnego z prawem, pozyskania zwierzyny na terenie dzierżawionych obwodów łowieckich jest koło łowieckie. Zatem w przypadku, gdy myśliwy nie dopełni obowiązków sanitarnych i na przykład pozostawi w łowisku patrochy pozyskanej zwierzyny lub tuszę np. lisa, odpowiedzialność za to zaniedbanie spada na koło łowieckie z wszelkimi konsekwencjami karnymi.

Docelowe zagęszczenie lisa na 1000 ha terenu obwodu	Planowany przyrost	Możliwy plan pozyskania w stosunku do liczebności
2-3 szt.	100-150 % stanu na 10.03.	100-200 % stanu na 10.03

BORSUK, TCHÓRZ, KUNY Pozyskanie - do 50% stanu na dzień 10.03.br.

NORKA AMERYKAŃSKA Pozyskanie - ok.100% stanu na dzień 10.03. br.

(docelowy stan w obwodzie - 0 osobn.).

ZAJĄC

Bezpieczny poziom eksploatacji łowieckiej zmienia się wraz z zagęszczeniem populacji zwierzyny drobnej. Według zaleceń dla polskich łowisk¹ z silnych populacji zajęcy (ponad 20 osobników na 100 ha) można pozyskiwać do 15-20% stanów jesiennych, do 5-10 % z populacji słabszych (5-10 osobników na 100 ha), polowanie należy zawiesić po spadku zagęszczenia poniżej 5 osobników na 100 ha.

Reakcją myśliwych na spadek liczebności polnej zajęcy i związane z tym ograniczenie możliwości polowań powinno być rozpoczęcie stosowania zasiedleń przy systematycznej redukcji drapieżników.

Skuteczne działania na rzecz długotrwałego zwiększania stanów zajęcy muszą polegać na odpowiednim kształtowaniu warunków środowiskowych, czyli modyfikowaniu czynników które odpowiadają za pogorszenie się sytuacji tego gatunku. Jednym z takich zabiegów jest ograniczenie liczebności drapieżników, czyli w pierwszej kolejności lisów. Drugim z możliwych kierunków poprawiania warunków bytowania zajęcy jest odpowiednie kształtowanie siedliska ich bytowania. Wymaga to między innymi uprawy poletek osłonowo - żerowych, pielęgnacji zadrzewień śródpolnych oraz pewnej modyfikacji zagospodarowania pól i zabiegów agrotechnicznych, a więc współdziałania z rolnikami.

Ocena liczebności

Jest kilka metod oceny liczebności (inventaryzacji) zajęcy w łowiskach polnych i polno-leśnych. Do najbardziej wiarygodnych należą taksacje pasowe oraz nocna inventaryzacja reflektorowa. Inventaryzację zajęcy przeprowadza się dwa razy w roku – pod koniec lutego po sezonie polowań i ubytkach zimowych, oraz w październiku – listopadzie po zbiorze upraw z pól. Należy stwierdzić, iż ocena liczebności zajęcy należy do podstawowych obowiązków dzierżawców obwodów polnych, którzy planują łowieckie gospodarowanie tym gatunkiem.

Wielkość zagęszczenia na 100 ha wyliczamy dzieląc liczbę zaobserwowanych (zapisanych) zajęcy przez ilość przebytych/przejechanych kilometrów i mnożąc ten wynik przez 10. (Przykład: trasa liczyła 15 km, wypędzono/zaobserwowano 22 zajęce.

¹ Program poprawy warunków bytowania i rozwoju populacji zająca szaraka zatwierdzony przez NRL Uchwałą nr 26/2002 z dnia 23.04.2002 r.

Zagęszczenie (Z) = $22/15 \times 10 = 14,66$ zajęcy/100 ha).

Aby określić liczbę zajęcy na całym terenie łowiska, mnożymy wyliczone zagęszczenie przez powierzchnię użytkową obwodu i dzielimy otrzymany wynik przez 100. (Przykład: Liczebność = $(14,66 \text{ szt} \times 3500 \text{ ha obwodu})/100 = 513$ zajęcy).

Jest to oczywiście wynik obarczony pewnym błędem, ale dane uzyskane w poszczególnych latach są doskonałym materiałem porównawczym do śledzenia i analizowania zmian liczebności populacji i stanowią podstawę do planowania pozyskania w RPŁ.

Łowiska polne	Zagęszczenie zajęcy na 100 ha terenu polnego	Możliwy plan pozyskania w stosunku do liczebności
dobrze	powyżej 20 szt.	15-20 %
średnie	10 - 20 szt.	10-15 %
słabe	5 - 10 szt.	5-10 %
bardzo słabe	poniżej 5 szt.	Brak możliwości polowania

JENOT, PIŻMAK, SZOP PRACZ zostały zakwalifikowane jako inwazyjne gatunki obce (IGO) przeznaczone do całkowitej eliminacji ze środowiska.

BAŻANT

Pozyskanie w obwodach na których nie prowadzi się zasiedleń – plan pozyskania do 20 % stanu wiosennego.

Pozyskanie w obwodach na których prowadzi się zasiedlenie - plan pozyskania do 50 % ilości zasiedlonych ptaków + do 20 % stanu wiosennego.

KUROPATWA

Pozyskanie kontrolne, maksimum do 5 % *stanu wiosennego*.

W zakresie zwierzyny drobnej zakłada się, że koła łowieckie zintensyfikują odstrzał drapieżników i wprowadzą stosowny system premiowania myśliwych w tym zakresie. Ponadto zaleca się w obwodach łowieckich popularyzację stosowania i zakładania koszy lęgowych dla dzikich kaczek. W odniesieniu do innych gatunków zwierzyny występujących w obwodach łowieckich, a nieopisanych w wytycznych, stosuje się ogólnie obowiązujące zasady gospodarowania łowieckiego obowiązujące dotychczas.

INWENTARYZACJA ZWIERZINY

Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich są zobowiązani do przeprowadzenia inwentaryzacji zwierzyny, która przedstawia szacowaną liczebność występujących zwierząt łownych, z wyłączeniem ptaków łownych migrujących, wg stanu na dzień 10 marca. Inwentaryzację tą należy sporządzić na formularzu, a o jej terminie powiadomić właściwych terytorialnie nadleśniczych PGLLP oraz właściwą izbę rolniczą.

WIELKOPOWIERZCHNIOWA INWENTARYZACJA ZWIERZINY:

Decyzję o przeprowadzeniu inwentaryzacji wielkopowierzchniowej w nadleśnictwach pozostawia się koordynatorom rejonów hodowlanych. Działania te, tak jak w latach ubiegłych zostaną przeprowadzone we współpracy Lasów Państwowych oraz ZO PZŁ.

Preferowany termin inwentaryzacji wielkopowierzchniowej to 23-24 luty. Wyniki powyższych działań będą materiałem pomocnym do określenia szacunkowej liczebności zwierzyny grubej na dzień 10 marca, którą dzierżawca i zarządca obwodu łowieckiego musi przeprowadzić w obwodzie łowieckim i na tą okoliczność sporządzić formularz.

Informację o przeprowadzeniu inwentaryzacji wielkopowierzchniowej Koordynatorzy rejonów prześlą do RDLP w Toruniu do dnia 2 lutego 2024 r.

Najważniejsze założenia:

Inwentaryzacją objęte zostanie 5-10% powierzchni leśnej w skali nadleśnictwa. Losowo wybrane powierzchnie wytypowane do liczeń winny wynosić średnio od 50 do 100 ha. Winny one być na tyle duże, aby zwierząt nie płoszyć przy podchodzeniu.

Koordinatorem na danym terenie nadleśnictwa jest osoba ze Służby Leśnej. Jest on odpowiedzialny za sprawne przeprowadzenie inwentaryzacji i zostaje wyznaczony

przez Nadleśniczego. Koordynator zorganizuje spotkanie z przedstawicielami kół łowieckich w celu omówienia szczegółów organizacyjnych.

Przy inwentaryzacji metodą pędzeń próbnych, zespoły liczące powinny składać się z około 50 osób, w tym 25 obserwatorów ruchomych idących w odstępach ok 30 m, oraz 25 obserwatorów stałych rozstawionych na czole i skrzydłach co 100-150m – na przemian myśliwy/służba leśna.

Każdy uczestnik powinien zostać wyposażony w karty obserwatorów do zapisywania wyników oraz ołówki. Zespół powinien wykonać liczenia w 5-6 miotach dziennie. Podczas dnia inwentaryzacji praktykowana jest przerwa na posiłek, organizowany przez nadleśnictwo.

Dzień inwentaryzacji rozpoczyna odprawa, na której omawiane są zasady działania.

Każdy zespół powinien składać się z jak najmniejszej ilości pojazdów. Wskazane są busy i samochody terenowe 4-5 osobowe. Wskazane jest porozumienie kół łowieckich i nadleśnictw w tym zakresie.

Wyniki uzyskane z wielkopowierzchniowej inwentaryzacji zwierzyny będą materiałem pomocnym do sporządzenia inwentaryzacji przez dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich.

Szczegóły wykonania inwentaryzacji zostaną przekazane odrębnym pismem Dyrektora RDLP w Toruniu.

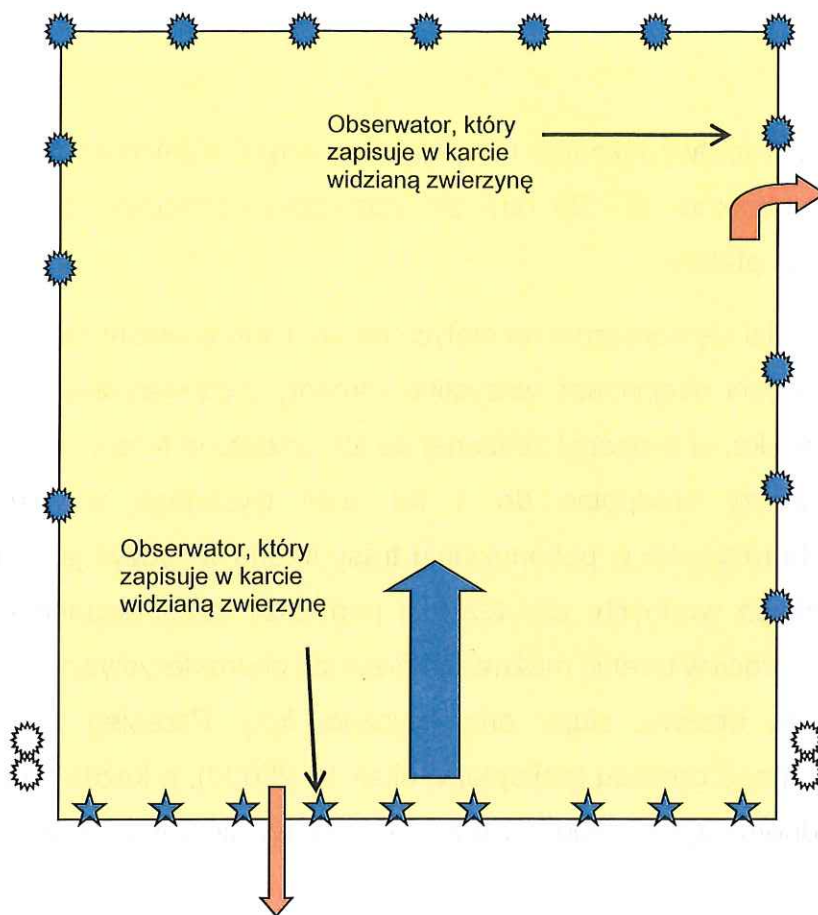
Technika wykonania:

Liczymy zwierzęta opuszczające kurczący się obszar liczenia, każdy obserwator po swojej lewej stronie (aby uniknąć podwójnego liczenia).

Obserwatorzy na skrzydłach kończą liczenie w momencie, gdy linia obserwatorów ruchomych minęła obserwowany przez nich odcinek. Część z nich, zwłaszcza kierowcy, wracają wówczas do samochodów, pozostali przesuwają się w kierunku czola.

Odrębnie zapisujemy zwierzęta, które weszły do miotu (zostaną odliczone). W uwagach wpisujemy też inne widziane – jest to pomocne podczas podsumowania wyników liczenia na danej powierzchni.

LETNIE OBSERWACJE ZWIERZINY:

Metoda ta dostarcza cennych informacji na temat struktur w populacjach jeleniowatych, jeśli jest rzetelnie wykonana. Przeprowadzanie letnich obserwacji pozostawia się do decyzji Nadleśniczych. Kwestię i zasadność przeprowadzenia letnich obserwacji w obwodach łowieckich należy omówić z Zarządami Kół Łowieckich. Informację o jej przeprowadzeniu Nadleśniczy przekaze do RDLP w Toruniu do dnia 1 czerwca 2024 r.

INSTRUKCJA PROWADZENIA TAKSACJI PASOWEJ ZAJĘCY I KUROPATW:

Taksacja pasowa jest sprawdzoną metodą określania zagęszczenia zajęcy oraz pozwala ocenić zagęszczenie kuropatw, zwłaszcza przy wyższych stanach tego gatunku. Taksacje stosuje się poza sezonem wegetacyjnym, a praktycznie w dwóch okresach:

- ❖ późną jesienią (koniec października - początek grudnia) w celu oceny stanów zajęcy na początku sezonu polowań i kuropatw po sezonie polowań oraz
- ❖ wczesną wiosną (marzec) dla określenia zagęszczeń wiosennych obu

gatunków.

W przypadku kuropatwy taksacje nie dają dokładnych wyników przy niskich stanach (poniżej 10 osobników na 100 ha), ale pozwalają oszacować przybliżony poziom zagęszczeń tych ptaków.

Taksacje prowadzi się corocznie na stałych trasach, które swoim przebiegiem powinny w miarę możliwości obejmować wszystkie warianty środowiskowe charakterystyczne dla danego łowiska, w proporcji zbliżonej do ich udziału w terenie (w tym na przykład pojedyncze remizy śródpolne do 1 ha, jeśli występują w łowisku). W celu wyeliminowania trudności w pokonywaniu trasy trzeba wytyczyć ją na przykład przez mostki na ciekach wodnych, czy też luki pomiędzy zabudowaniami, a dla lepszej późniejszej orientacji w terenie można wykorzystać charakterystyczne punkty terenowe (np. pojedyncze drzewa, słupy energetyczne, itp.). Przebieg tras powinien być naniesiony na mapę obwodu (najlepiej w skali 1 : 25000), a każdą z nich oznacza się numerem i odnotowuje jej długość (na mapie w wymienionej skali, 4 cm to 1 km w terenie).

Szerokość standardowego pasa taksacyjnego wynosi 100 m. Pasy taksacyjne powinny obejmować co najmniej 5% powierzchni polnej łowisk, co dla obwodów o wielkości rzędu 5000 ha daje długość około 25 km (10 km trasy = 100 ha). Jest to przy tym długość minimalna, poniżej której nie należy schodzić także w mniejszych obwodach. Optymalna długość tras w łowiskach rzędu kilku tysięcy hektarów wynosi 30-50 km. Zwykle w danym terenie wyznacza się 2-4 trasy, tak aby pojedyncza miała długość w granicach 10-15 km, a więc możliwą do jednorazowego pokonania.

W taksacji uczestniczy 7 osób, które przemierzają wyznaczoną trasę ławą w odstępach około 17-metrowych (uczestnik od uczestnika). Osoba kierująca taksacją powinna znajdować się w środku linii taksatorów. Jej zadaniem jest wytyczanie kierunku marszu, nadzorowanie utrzymywania szerokości pasa i odstępów pomiędzy poszczególnymi osobami oraz prowadzenie notatek. Ważne zadanie spoczywa także na skrzydłowych, którzy oceniają czy liczona zwierzyna została ruszona z pasa liczeń, czy też spoza niego. Osoba, która pierwsza ujrzy podrywającego się zająca lub kuropatwy, powinna oznajmić to donośnym głosem. Jeśli ruszyły się one z brzeżnego rejonu przemierzanego pasa, to skrzydłowi oceniają (na podstawie spostrzeżonego miejsca poderwania lub widzianej kotliny), czy faktycznie przebywały w pasie taksacji i informują o tym prowadzącego. Zapisuje on tylko zające i kuropatwy ruszone z pasa

taksacyjnego. Jeśli w obrębie pasa znajdują się remizy śródpolne, należy je przepędzić, wcześniej odpowiednio obstawiając. Konieczne jest bowiem zarówno ruszenie możliwie wszystkich zwierząt jak i ich policzenie.

Charakter notatek sporządzanych przez prowadzącego taksację zależy od zakresu informacji, jaki chcemy uzyskać. Jeśli chodzi jedynie o określenie zagęszczenia liczonych gatunków, wystarczy odnotować liczbę zajęcy oraz kuropatw (w jesieni będzie to liczba i wielkość stadek, a na wiosnę liczba par i ewentualnych osobników pojedynczych). W trakcie taksacji można jednak uzyskać także dane na temat rozmieszczenia zajęcy i kuropatw w łowisku. W tym celu trzeba każdą trasę podzielić na odcinki, wykorzystując charakterystyczne miejsca, jak przejścia przez szosy, mijane miejscowości, itp. Jeszcze dokładniejszy obraz rozmieszczenia liczonych gatunków otrzymuje się poprzez prowadzenie chronometrażu spotkanych zajęcy i kuropatw, to jest notowanie czasu (godzina i minuty) dla każdego osobnika czy stadka. Trzeba wtedy odnotować także czas rozpoczęcia i zakończenia taksacji, oraz namiary czasowe przerw, na przykład na odpoczynek lub przejście przez tereny zabudowane.

Na podstawie notatek terenowych sporządza się protokół wyników taksacji (załącznik nr 1). Jeśli prowadzony był chronometraż tras, trzeba przedtem wypełnić odpowiednie formularze dla każdej z tras (załącznik nr 2). Przykład zapisu takiego formularza przedstawiony jest w załączniku nr 3.

Obliczenie rezultatów taksacji, czyli sporządzenie protokołu wyników taksacji, rozpoczyna się od zliczenia zajęcy i kuropatw na każdej trasie, a następnie zsumowania tych danych dla wszystkich tras. Następnie wylicza się zagęszczenie (**Z**), czyli liczbę osobników na jednostkę powierzchni, w tym wypadku 100 ha, korzystając ze wzoru:

$Z = N / (DT \times 0,1)$ w którym N to liczba zajęcy lub kuropatw, a DT oznacza łączną długość tras w kilometrach.

Taksacje często dają pewien błąd wyniku, który trzeba skorygować, poprzez wykonanie odpowiednich przeliczeń:

- **zagęszczenie zajęcy w jesieni (ZZJ)**: jeśli bezpośredni wynik taksacji (Z) jest równy lub mniejszy niż 30 osobników na 100 ha, nie wymaga on korekty (czyli **ZZJ = Z**), natomiast jeżeli wynosi powyżej 30 osobników na 100 ha, stosuje się wzór **ZZJ = 0,57 x Z + 11,9**

- **zagęszczenie zajęcy na wiosnę (ZZW)**: bezpośredni wynik taksacji (Z) przelicza się

według wzoru $ZZW = 0,81 \times Z$

- **zagęszczenie kuropatw w jesieni (ZKJ):** bezpośredni wynik taksacji (Z) przelicza się według wzoru $ZKJ = 0,71 \times Z + 8,1$ (taksacja daje w tym wypadku dokładniejsze rezultaty przy zagęszczeniach powyżej 10 osobników na 100 ha, czyli około 1 stadko na 10 km trasy, a poniżej tych wartości przeliczeń nie należy wykonywać, lecz przyjmować bezpośrednie wyniki taksacji jako wartości orientacyjne, często minimalne).
- **zagęszczenie kuropatw na wiosnę:** uzyskanie dokładniejszego wyniku poprzez odpowiednie przeliczenia możliwe jest przy stanach wyraźnie ponad 10 osobników na 100 ha lub co najmniej 5-10 par na 100 ha (wtedy zagęszczenie par na 100 ha, ZKWp, wylicza się według wzoru $ZKWp = 0,73 \times Zp + 5,1$, gdzie Zp jest zagęszczeniem par otrzymanym bezpośrednio z taksacji); można jednak wykorzystywać wyniki taksacji bez korekty (zagęszczenie osobników na 100 ha), które obrazują przybliżony poziom zagęszczenia, trochę zaniżony przy niewielkich stanach, oraz wystarczająco dokładnie oddają zmiany stanów z roku na rok.

Liczebność zajęcy lub kuropatw w łowisku wylicza się na podstawie otrzymanych zagęszczeń i znanej powierzchni polnej obwodu.

KOREKTA I ZMIANA ROCZNEGO PLANU ŁOWIECKIEGO:

Zmianę rocznego planu łowieckiego dopuszcza się w przypadku:

- ❖ klęski żywiołowej;
- ❖ istotnej zmiany liczebności zwierzyny w obwodzie łowieckim
- ❖ zmiany granic obwodu łowieckiego;
- ❖ zmiany dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego;
- ❖ większej niż przewidywana w tym planie wielkości szkód wyrządzonych w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, daniela i sarny;
- ❖ wprowadzenia zmiany na liście gatunków zwierzyny lub określenia okresu polowań na gatunek zwierzyny objęty dotychczas całoroczną ochroną;
- ❖ podejrzenia wystąpienia albo wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zmianę RPŁ dokonuje się **na formularzu**. Zmiana RPŁ musi zawierać wszystkie wymagane przepisami ustawy prawo łowieckie informacje oraz opinie i uzgodnienia. Formularz przedkłada się wraz z pismem przewodnim wskazującym gatunek, ilość oraz uzasadnienie zmiany rpł - właściwemu Nadleśniczemu lub Dyrektorowi RDLP do zatwierdzenia. Zatwierdzenie bądź odmowa zatwierdzenia rpł następuje w ciągu 7 dni od dnia przedłożenia planu do zatwierdzenia.

Uwaga! W przypadku zwiększania lub zmniejszania planu pozyskania danego gatunku, na formularzu rpł wpisuje się już docelową ilość zwierzyny do pozyskania w kolumnie „optymalna liczba zwierząt zaplanowanych do pozyskania (...)” oraz zaktualizowane wartości w kolumnach „minimalna i maksymalna ilość zwierząt zaplanowana do pozyskania (...)”

Korektę rocznego planu łowieckiego dopuszcza się w zakresie danych określonych w ust. 6 pkt 4 lit. e i f ustawy Prawo Łowieckie, które uległy zmianie w okresie od dnia sporządzenia rocznego planu łowieckiego do dnia 31 marca.

Korekta rocznego planu łowieckiego jest składana Nadleśniczemu lub Dyrektorowi RDLP w formie pisemnej, nie później niż do dnia 30 kwietnia roku, w którym sporządzono ten plan. **Do korekty nie stosuje się przepisów ust. 2-17 ustawy Prawo Łowieckie** (nie sporządzamy na formularzu, nie są wymagane opinie, ani uzgodnienia).

Powyższe wytyczne zostały opracowane w uzgodnieniu pomiędzy RDLP w Toruniu, a Zarządami Okręgowymi PZŁ w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku.

Zastępca Dyrektora ds. Gospodark i Leśnej
p. o. Dyrektora Regionalnej Dyrekcji
Lasów Państwowych w Toruniu

Bartosz Pawniak

(Dyrektor RDLP w Toruniu)

Łowczy Okręgowy
Zarządu Okręgowego
Polskiego Związku Łowieckiego
w Toruniu

Piotr Pawlikowski

(Przewodniczący ZO PZŁ w Toruniu)

Łowczy Okręgowy
Zarządu Okręgowego PZŁ w Bydgoszczy

Lukasz Kowal

(Przewodniczący ZO PZŁ w Bydgoszczy)

Łowczy Okręgowy
Zarządu Okręgowego PZŁ
we Włocławku

Maciej Kamiński

(Przewodniczący ZO PZŁ we Włocławku)

